

MUSUL FAYI'NIN ESKİ VE GENÇ TEKTONİĞİ VE BÖLGE JEOLJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Nabeel Al-Azzawi

Paleofasiyes haritaları Musul fayı'nın orta Jura'dan itibaren hatta dahada eski aktif olduğunu göstermektedir. Bu fay Türkiye sınırından Zap nehrine Tigris nehri boyunca Musul ve Sinjar bloklarını ikiye bölerek 150 km boyunca uzanır. Fay yer değiştirmeleri göstergelerinin tespitinde sedimanter yapılar kullanılmıştır. Sinjar blokunun Kretase'ye kadar yükseltildiğini göstermektedir. Kretase dönemi her iki blok için nerdeyse aynı yüksekliği göstermektedir. Orta Eosen'e kadar aynı yükseklikte kaldılar. Bu epok bölgede önemli değişikliklere işaret etmektedir. Arap ve Avrasya plakalarının çarpışması Musul blokunun göreceli olarak yükselmesine sebep olmuştur. Bu karasal Gercus Formasyonu'nu üremiştir, fakat Jaddala Formasyonu'nun havzasal kalın çökelleri çökmüş blok üzerinde tespit edilmiştir. Musul bloku Oligosen'in sonuna kadar çok yükselmiştir. Erken Miyosen yükselim alçalımların salınımlarını göstermektedir, fakat Sinjar bloku göreceli olarak yüksekte kalmıştır. Orta Miyosen'de, Jeribi Formasyonu'nun sadece Sinjar bloku üzerinde bulunması Musul blokunun daha yüksekte kaldığına işaret etmektedir. Injana Formasyonu'nun Geç Miyosen'de bloklar üzerinde domine etmesi aynı yükseklikte kaldıklarını gösterir. Bakhtiari Formasyonu'nun bulunuşu Sşınjar'ın biraz daha yüksekte kaldığını gösterir. Düşey hareketlere ek olarak, paleostres analizleri fayın Alpin dağ oluşumunun gerilme fazında sol yanal atımlı olduğunu fakat sıkışma fazında ve günümüzde sağ yanal olduğunu göstermiştir. Günümüzde fay hareketlerinin risk oluşturduğu görülmekte ve bazı yapıların Musul şehrinin 3. köprüsü üzerinde tespit edilmesi fayın aktif olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eski Tektonik, Genç tektonik, Fay, Musul.

PALEO AND NEOTECTONICS OF MOSUL FAULT AND ITS INFLUENCE ON THE GEOLOGY OF THE AREA

Nabeel Al-Azzawi

Paleofacies maps proved that Mosul fault was active since middle Jurassic or it might be before. This fault was extended about 150 km from the Turkish border to the Zab river along Tigris river dividing the area into Mosul and the Sinjar blocks. The sedimentary facies were used as indicators for fault displacements. They showed that the Sinjar block was uplifted till the cretaceous period. Cretaceous time showed almost same elevation of the two blocks. They were remained at same level until middle Eocene. This epoch manifested a dramatic change in the area. The collision between Arabian and Eurassian plates reflected a sudden uplift of Mosul block relatively. This produced the continental the Gercus formation. While a thick deposition of the basinal the Jaddala formation was found on the subsided block. Mosul block continued extremely uplifted till the end of Oligocene. Early Miocene illustrated fluctuations up and downwards of the blocks but in general Sinjar block seemed to be uplifted relatively. At middle Miocene, the presence of the Jeribi formation on only Sinjar block indicated that Mosul block was the higher. The domination of the Injana formation on the blocks at late Miocene revealed the same elevation. According to the presence of the Bakhtiari formation, the Sinjar seemed to be slightly higher. In addition to the vertical displacement, paleostress analysis appeared that fault was sinistral strike-slip at the extension phase of alpine orogeny whereas it was dextral strike-slip during the compression phase till now. The present day exposed the risk of the fault displacement. Some features was appeared and on the 3rd bridge of Mosul city indicating its neotectonics.

Key Words: paleotectonic, neotectonic, fault, Mosul.